ఇష్టంలేని సంబంధం

రాత్రి తొమ్మిదిన్నరై పోయింది, ఇంటికి చేరేసరికి.

విశాలి తలుపుతీస్తూనే "బాగా జరిగిందిటగా, సన్మాన సభ?" అంది.

"ఆ. కాని అప్పుడే నీ దాకా ఎలా వొచ్చింది?"

"మీరు చెప్పకపోతే తెలియ దనుకున్నారా?"

"ఎవరు చెప్పేరయితే?"

'ఇంటివాళ్ళమ్మాయి, వరం! – పాటలు పాడిన అమ్మాయీ ఈమే క్లాసు మేట్సట...'

'సరేలే – ఏవో ఉంటాయ్. ఒరకాయిమ పేచులు'

కాళ్ళూ చేతులూ కడుక్కొని భోజనానికి కూచున్నాము. విశాలి ప్రసంగం మార్చలేదు. కూరా పచ్చడీ నే అడగడానికి ఓ నిముషం ముందుగానే వడ్డించేస్తూ నేను భోజనం సంగతి మాట్లాడకుండా జాగ్రత్తపడింది.

'అది కాదండి. ఎన్నాళ్ళయింది–అతను మీ వూరొచ్చి?'

'అయిదురోజులు దాటింది ఇవాళ్టికి.'

'మకాం కూడా మన వీధిలోనేటగ? చెప్పేరే కాదు.'

'ఏదో అలా అయిపోయింది – ఇంతకీ నీ ఆతిథ్యం కనీసం నీ చేత్తో ఓ కప్పు కాఫీ అతనికి ప్రాప్తం లేదేమో లే!'

'అయ్యో పాపం! అలా ఎందుకైపోవాలి? ... అడ్డమైన మొహాల్నీ ఇంట్లో పెట్టి మేపినప్పుడీ మాట లెక్కడికెళతాయండీ?'

'అబ్బ, అలాకాదు విశాలా – అతను. వాళ్ళ స్కూలు తరపున ప్రతినిధిగా వొచ్చేడు. అన్నిజిల్లాల్లోని అన్ని హైస్కూళ్ళూ తలో ప్రతినిధిని పంపేరు. భోజనాలూ, కాఫీలూ అన్నీ స్కూల్లోనే ఏర్పాటు చేసుకున్నారు. కాదని ఇంకో చోటికి వెళ్ళడం సంఘ గౌరవం కాదని, ముందే కట్టుదిట్టం చేసుకున్నారుట. అసలు మకామే స్కూల్లో ఉండవలసింది. ఈ వూళ్ళో కొందరికి అతను నా ఫ్రెండని తెలిసి కథలూ పాటలూ వాట్లగురించి ఏదో నాలుగు ముక్కలేనా మాట్లాడుకోటాని కక్కడ వీలుండదని, ఈ వీథిలోనే - ఆ ఖాళీ ఇంట్లో అతనొక్కడికీ మకాం ఏర్పాటు చేసేరు. అంతకన్నా మరేం లేదు.'

'సభల' మిమ్మల్నికూడా పొగిడేరుట!'

"పొగడ్డానికి నాలో ఏముంది ? — ఇంతగొప్ప రచయితకి బాల్యమిత్రుడైనందుకు ఫలానావారి అదృష్టానికి మా అభినందనలు— అని ఏదో అన్నారు; సభల్లో అలా అనడం మామూలేగా !"

"మీకు బాల్యమిత్రు డన్నారూ ?"

"అంతేగా మరి! ఇప్పుడు నాకు ముప్ఫయి మూడు వెళ్ళేయి. పదహారో ఏట, అతనికీ నాకూ మొట్టమొదట స్నేహం కలిసింది. ఆ వయస్సువేపు ఇప్పుడు చూస్తే బాల్యం లాగే కనిపిస్తోంది..."

"మరి మనింటి కొక్కసారి — పోనీ భోజనానికొక్కకపోతే ఊరికేనైనా తీసుకు రాలేదేం ?"

"చెప్పేనుగా, ఏదో అలా అయిపోయిందని !"

"ఇంకా వుందా, వాళ్ళ మీటింగు ?"

"ఇవ్వాళ్టితో సరి."

"అయితే రేపు అతన్ని మనింటికి భోజనానికి పిలవండి."

"ఆబ్బో—ఏం చెప్మా !"

నేను కంచంలో చెయ్యి వదిలేసి, విశాలివేపు ఎగతాళిగా చూస్తూ నవ్వేను.

"నా యిష్టం."

"అదిగాదు. అంత ఇంట్రెస్టు ఏమిటా నా ఫ్రెండుమీదఅని !"

"ఇంట్రెస్టు ఉండదా ?—అన్ని పుస్తకాలు రాసిన మనిషి స్వయంగా మనింటి పక్కనే కేంప్ ఒచ్చి ఉన్నాడంటే, అందులోనూ మీకు బాల్యమిత్రుడంటే, ఓ మారు దగ్గిరిగా చూడాలని — అతను మాట్లాడితే వినాలని, కుతూహలంగా ఉండదా ? — మీ యింట్లో అన్నం ముట్టనని అతనేం శపథం చేసేడా ?"

"అయ్యబాబోయ్—కోంపడకు. రేపతన్ని తీసుకొస్తాగా ?"

వంటయిపోయింది – భోజనానికి లెమ్మని చెప్పడానికి నే వెళ్ళేసరికి మురళి ఎవరితోనో ఏదో పిట్టకథ చెబుతున్నాడు. ముగ్గురు శ్రోతలమధ్య అతనికంఠం ఉల్లాసంగా, ప్రముఖంగా వినబడుతోంది.

"ఏమి లేమిటి-నేను లేకుండా ఏవో చెప్పేస్తున్నావే" అన్నాను మళ్ళీ మొదలుపెట్టమని అడగడానికి ఇష్టంలేక.

"ఆఁ ఏముంది. మీ రింకా పెళ్ళి చేసుకోలేదేమని అడుగుతున్నారీయన. దానికి నా ఎడ్వెంచర్స్ ఒకటి చెబుతున్నాను..."

"ఎడ్వెంచరా!"

"ఆఁ, ఎడ్వెంచరే. పెళ్ళికూతుర్ని చూడ్డానికి వెళ్ళడం ఈ రోజుల్లో కుర్రాళ్ళకి అంతేగా."

"కాకేం, ఇప్పుడు మరీనూ. ఆడపిల్లలు కూడా ప్రశ్న లడిగేస్తున్నారట: మీకు చదరంగం వచ్చా, సైకిలుతొక్కడం వచ్చా—ఆఫీసర్ ఎదుటబడి ప్రొమోషన్ అడగ్గలరా—అంటూనూ ఇంతెందుకు—మొన్నీ మధ్య ఈ ఊళ్ళోనే వాళ్ళిళ్ళు మంచి బజార్లో ఉన్నమాట:- పెళ్ళికొడుకు ఏదో కొంత నాసిరకంగా కనిపిస్తేనూ, ఈ ట్రాఫిక్‌లో రోడ్డు దాటటానికి మీ కెంతసేపు పడుతుందని అడిగిందిట ఓ అమ్మాయి...!" అన్నాను.

అందరూ నవ్వారు.

"నాకు జరిగింది అలాంటిదికాదులే, అయితే చాలా రోజులైందనుకో: అప్పటికింకా మొగపిల్లల్ని ప్రశ్నలడగడందాకా రాలేదు. నేనూ మా చిన్నక్కయ్యా కలిసి వెళ్ళేం పిల్లనిచూడ్డానికి వాళ్ళసలు బంధువులే. అయితే చాలా పీనాసివాళ్ళు. వాళ్ళ ఫేమిలీ హిస్టరీకూడా అంత మంచిదిగాదు. ఆ పిల్ల అక్కగారొకావిడ భర్తతో పోట్లాడి పుట్టింటికి మకాం వచ్చేసింది ఇంకొకావిడ ఎక్కడో ఉద్యోగం చేసుకుంటున్న భర్తగార్ని ఆ వూరికి ట్రాన్స్‌ఫర్ చేయించింది. అందుకేదో కారణం వుంది. ఆవిడ కేరక్టర్ మంచిది గాదని చెప్పుకునే వారు. అదంతా ఇప్పుడు మన కెందుకులెండి—

"చెప్పేదేమిటంటే—మాకు మీ పిల్ల అక్కర్లేదు మొర్రో అంటున్నాకూడా లక్ష్యపెట్టలేదువాళ్ళు. ఓసారి పిల్లని చూడకూడదా

అని కబురూ... వాళ్ళ పిల్లని చూసీచూడగానే మొహం తిరిగిపోయి బాబోయ్: నాకు కట్నంవొద్దు కానుకలూ ఒద్దు, ముందీ అప్సరస నిచ్చి పెళ్ళంటూ చెయ్యండి చాలు, అంటామని వాళ్ళ ఉద్దేశం!"

అని అందరి మొహాలవేపూ చూసేడు మురళి, అందరూ చిరునవ్వులు విసిరి అతన్ని ప్రోత్సహించేరు.

"ఏదోమరి: కాకిపిల్ల కాక్కిముద్దూ."

"ఎవళ్ళ ఆశలు వాళ్ళవి."

"సరే వెళ్ళాం. మేం వెళ్ళేసరికి సాయంత్రం నాలుగైంది. పొద్దుట ఏ తొమ్మిదింటికో చేసేసి ఫ్లాస్కులో పోసేసిన బాపతు కాఫీ చెరో కప్పు ఇచ్చేరు. మేం వస్తామని రాసిన ఉత్తరం అందిన నాడు చేసిన పకోడీలూ, అవి తింటేనేగాని పిల్లని చూపించం అన్నట్టు ఓ పట్టాన పిల్లని ఇవతలికే తీసుకురాలేదు—"

"పాపం ఏదో శక్తికొద్దీ ముస్తాబు చేస్తున్నారేమో" అన్నాడొక శ్రోత.

"అదికాదోయ్. ఈ పకోడీలూ-కాఫీ అరగించినమీదట-చావు రాలేదన్న ఆశ్చర్యంలో ఎలాంటి ఆకారం కళ్ళబడ్డా ప్రాణానికి హాయిగా తగిలి, సరే కానివ్వండి! అనకపోతారా అని" అన్నాడు ఆయన.

"సరే అదృష్టవశాత్తూ — పెళ్ళిచూపుల టిఫిన్ అంతా తినక్కర్లేదన్న అనవాయితీ ఒకటుందిగా. దాని మూలంగా మాకు డాక్టరు ఖర్చు తగ్గిందనుకోండి—అనక ఊడిపడింది. భామ వేషం? సరిగ్గా నాలుగ్గజాల దూరంలో కూచోబెట్టారు. అక్కణ్ణించే లక్షణాలన్నీ కనబడ్డాయి ... చేతులకీ, మొహానికీ సరిగ్గా అంగుళం పొడుగు రోమాలు!...రామరామ! వేషం చూదామా అంటే ఇంట్లో ఉన్న వాళ్ళందరివీ తలోటీ తొడిగేశారు. నెక్లెస్ ఒకరిదీ, గాజులు మరొకరివీ చెవుల కమ్మలింకొకరివీ. జెడలో నాగరం బహుశా పొరుగింటి

వాళ్ళదీ. జాకెట్టూ చీరా సరే, వాళ్ళమ్మ పెళ్ళినాటి వనుకోండి — ఆ విగ్రహం చూడాల్సిందే. వర్ణించటం కష్టం ...'

'పాపం ఎంతసేపు కూర్చున్నారో అలా ఆవిడ కెదురుగా ఆ దృశ్యం చూస్తూ ?'

'ఎడ్వెంచర్ అని ఊరికే అన్నారామరి !'

'—సరే. అయింది కాదూ. మా చిన్నక్కయ్య సరసాల మారి. కాసేపు అదీ ఇదీ అడిగి యథాశక్తి ఏడిపించుకు తింది. కాస్తలో కాస్త ఎంటర్‌టెయిన్‌మెంటనుకోండి.'

అందరూ కళ్ళూ చెవులూ అప్పజెప్పి వింటున్నారు. చెప్ప వలసిన మాటలు నోట్లోనే ఉండిపోయి, నా కొంచెం కష్టంగానే ఉంది.

'ఇహ అప్పుడు పాటకచేరీ; నా సామిరంగ !' అన్నాడు మురళి; అసలు తతంగం అంతా ఇందులో ఉంది. చూసుకో, అన్నట్టు.

ఆ సంగతి గ్రహించిన వొక శ్రోత 'చేతులారా చేసుకున్న పాపం; అనుభవించక తప్పుతుందా ? — మిమ్మల్నెవరు అడగ మన్నారు, పాటొచ్చా ?—ఏది ఒకటి విందాం !—అంటూను ?' అని గడుసుగా నవ్వుతున్నాడు.

'అబ్బెబ్బే — మా వల్ల ఏం తప్పలేదు. కాకపోతే అది మా పూర్వులెవరో చేసుకున్న పాపం అయివుండాలి. అంతే— పాట మొదలు పెట్టకముందే—మా చిన్నక్కయ్యా నేనూ పోదాం అంటే పోదాం అని గిల్లుకున్నాం. మధ్యవర్తివేపు తిరిగి గొంతుక సవరించుకొనే లోపలే ఆ పిల్ల తల్లిగారు ఉంగా, మా తప్పిపోయిన అత్తగారు—'అమ్మాయికి పాటకూడా ఒచ్చు.' అంది మొహం చేటంత చేసుకుని. అక్కడికి మా చిన్నక్కయ్య తెంచేసి 'ఒస్తే నేం లెండి; మరోసారి వినొచ్చు.' అనేసి సహం లేచింది. ఇంతట్లో

మళ్ళీ అందుకుని 'మరోసారి వింటుంగాని. ఎప్పుడు వింటే మాత్రం ఈ సొంపొస్తుందా?' అని ఆ తల్లి బలవంతాన ఆర్మనీ పెట్టి తెచ్చి కూతురు ముందర కుదేసి; 'సిగ్గుపడకమ్మా, ఒక్క టేదేనా పాడు' అని బెత్తాయించింది...'

'పాపం!' అన్నాడొక శ్రోత.

'—ఇహ ఎత్తుకుందండీ ఆ అమ్మాయి. అది హిందీ పాటో, మరాటీయో, లేకపోతే నేపాలీ భాషో తెలీదు. సిరి రామచెంద్ర కృపాళు భజమన హారణ భవభయ దారుణం—ఆ ముక్కలు మాత్రం అలా జ్ఞాపకం ఉండిపోయాయి. ఇప్పటికీ జ్ఞాపకం — దారుణం, దారుణం!'

'నిజంగా దారుణమేనండీ' అన్నా డొక శ్రోత.

'అసలది మంచి కీర్తనేనండీ — మొదట్నుంచీ మా ఫ్రెండుకి హిందూస్తానీ సంగీతం అన్నా హిందీ కీర్తనన్నా నచ్చవు ... కవి స్వార్థపరుడు కదా! అవి తెలుగే అయివుండాలి; తనే వ్రాసుంటే ఇంకా మంచిది!' అన్నాను నేను.

'ఇది మరీ బాగుందోయ్. నేను రాసిన పాటలు నా పెళ్ళి చూపులకే ఎవరు పాడగలరు?'

'అదేమంత అసాధ్యమా? ఇప్పటికీ నీకు పెళ్ళికాలేదు. నువ్వు రాసిన పాటలు దాదాపు పాతిక ముప్ఫయి వరకూ దేశంలో మంచి ప్రచారంలో ఉన్నాయి. ఇవాళ నీ పాటలు రాని ఆడపిల్లలు లేనేలేరని నువ్వు అనలేవు. మాట వరసకి నిన్నరాత్రి గోవింద రావుగా రమ్మాయి...అన్నీ నీ పాటలే పాడింది కద!'

'అయితే మాత్రం—మనం ఆ దృష్టితో?' అన్నాడు మురళి కంగారుగా.

'—అయింది కద! సపోజ్ గోవిందరావుగారు ఇవాళ సాయంకాలం నిన్ను టీకి ఇన్వయిట్ చేసినట్టే చేసి — అయ్యో,

మీ కింకా పెళ్ళికాలేదని విన్నాను. మరి మా అమ్మాయిని చూసేరు కదా! మీ అభిప్రాయం ఏమిటని అడిగేరనుకో—"ఏమో నండీ—ఆ దృష్టితో చూడలేదు" అంటావా? నన్నడిగితే—ఈ పెళ్ళి చూపులనే సిస్టమ్‌లోనే ఏదో మిస్టరీ ఉంది. ఎక్కువమంది ప్రిజుడిన్ అయిపోతున్నారు. ఏదో బావుందని వెళ్ళి అన్నీ వున్నాయనుకొని తీర్మానించుకోడం, లేకపోతే ఏదో నచ్చలేదనుకొని అన్నిటికీ వంకలు పెట్టుకోడం—పది నిముషాలు మొదలు అరగంట వరకూ జరిగే యీ తతంగంలో షో మధ్య. నిజం తెలుసుకొందుకు అవకాశం చాలా తక్కువ!" అన్నాను.

'అదీ నిజమే లెండి" అన్నా డొక శ్రోత లేని నవ్వు తెచ్చుకుంటూ.

"మొత్తానికి అలా ముగిసిందన్నమాట. మీ ఎడ్వెంచర్!" అని రెండో ఆయన నవ్వాడు.

మూడో ఆయన ఏదీ అనకముందే నేను మురళి వీపు మీద తట్టి "మరే—చెప్ప మరిచాను!— వంటయిపోయింది. భోంచేసొద్దాం పద." అన్నాను.

"ఓ, యస్. ఐయామ్ రెడి."

• • •

భోజనాలయిపోయి ఇవతల పడ్డాం.

"ఏమిటో నువ్వు సరిగ్గా సహజంగా భోంచేసినట్టు లేదు. అన్నాను.

"అబ్బెబ్బె లేదు—నాకు మీ యింట్లో మొహమాటమా?"

"మొహమాటం అని గాదు. ఏదో పరధ్యానంగా వున్నావు" అన్నాను. అతను భోంచేస్తున్నంతసేపుకూడా అంతే. మాటలు నమ్మ

యోచితంగా రాలేదు. ఒకదానికొకటి చెప్పడం, మళ్ళీ అది సద్దు కుందికి ఇంకోటేదో చెప్పడం—ఇలాలయింది.

మేం విజయనగరంలో చదువుకున్నాం. కృష్ణమూర్తి హొటలులో భోంచేసి, పక్కనేఉన్న పంతులుగారి కిళ్ళీకొట్లో ఉప్పుచెక్కా ఏలక్కాయ కిళ్ళీ వేసుకోడం ఆనాటి జీవిత మాధుర్యాలలో ఒకటి. దొరకాలేగాని ఉప్పుచెక్కమజా ఎప్పటికీ నాకు చాలా అనుభవనీయంగా ఉండిపోతుంది. ఈ ఊళ్లో దొరకవుగాని, మొన్నీమధ్య వెంకట్రాజు గజపతి నగరం వెళితే అతనిద్వారా తెప్పించినవి కొద్దిగా ఉన్నాయి.

'ఇవెక్కడ సంపాదించేవోయ్' అంటూ మురళి సర్వం మరిచి తాంబూల చర్వణంలో పడ్డాడు.

ఆ నిషా దిగి పోకుండానే అందుకున్నాడు. "నీ పెళ్ళయి ఎన్నాళ్ళయింది?"

"ఆః. చాన్నాళ్ళయింది. ఐదారేళ్ళయింది."

"అత్తారేవూరు?"

"పిఠాపురం. సుబ్బరామయ్యగారని, ఎస్టేట్లో దివాన్‌గాఉండే వారు మా మామగారు!"

ఠక్కుమని ముందుకి వంగాడు మురళి. చిన్న దగ్గు దగ్గాడు.

"పొలమారిందా? ఈ ఉప్పుచెక్క అలవాటులేకపోతే ఇంతే. అలాగే ఉండు. మంచినీళ్ళు తెస్తాను!" అని వంటింట్లో కెళ్ళాను.

గ్లాసులు ఖాళీ లేవు. అయిదుగ్లాసులు పాయసంతోనూ నీళ్ళతోనూ మా కంచాల దగ్గిర ఎంగిలిపి ఉండిపోయేయి. విశాల మూడు గ్లాసులు తన భోజనం దగ్గిర పెట్టేసుకుంది. చేసేదిలేక నా పీట దగ్గిర మంచినీళ్ళగ్లాసు తీసి, వరండాలోకెళ్ళి కడుక్కొచ్చి, బిందెలో ముంచాను.

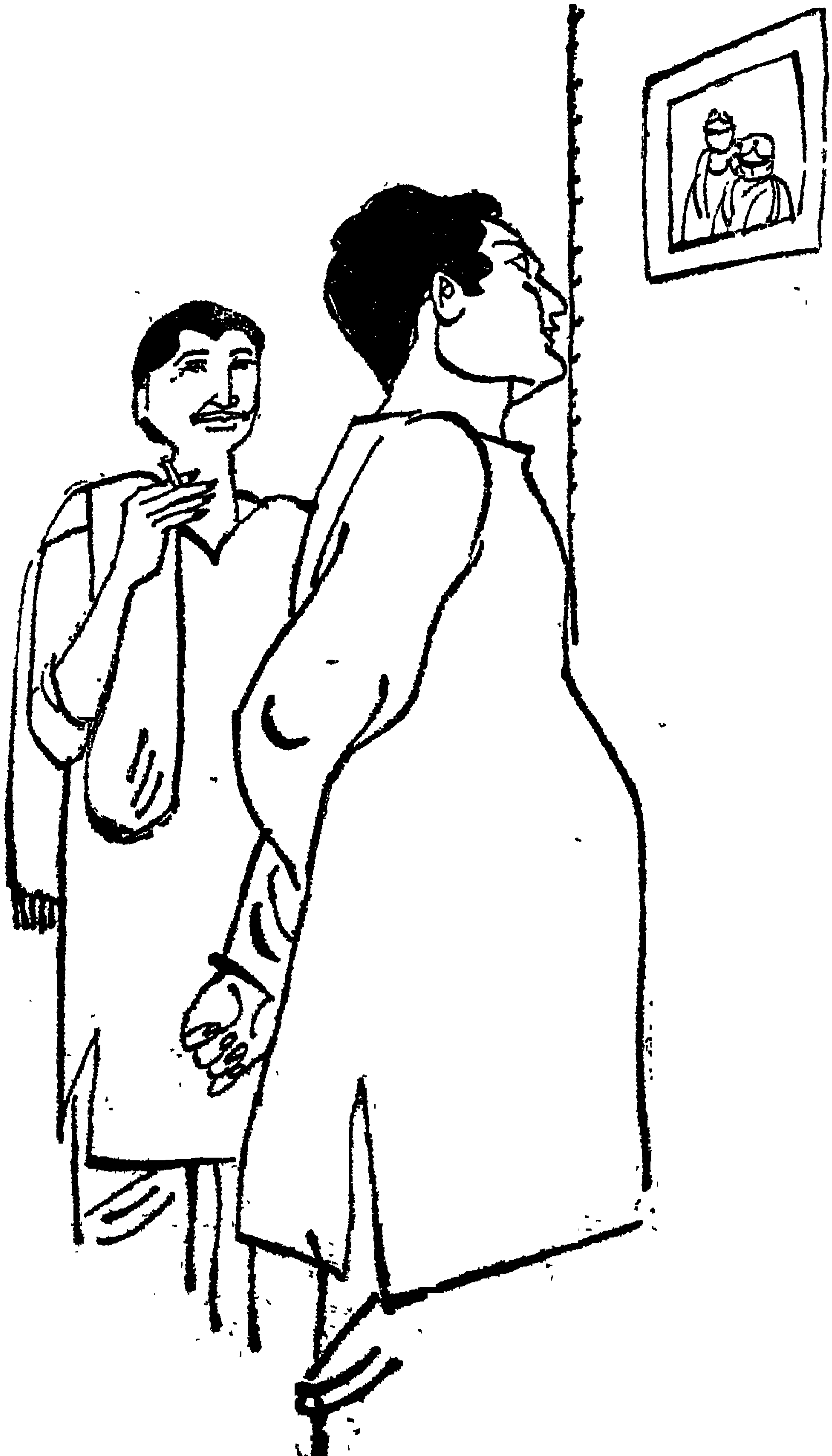

'ఏమిటంటున్నాడు మీ ఫ్రెండుశ్?' అంది విశాల.

'అబ్బే! ఏం లేదు. నీ గురించే భోగట్టా చేస్తున్నాడు. ఏ వూరుశ్ ఏం కథా అంటూనూ, ఇంతట్లో ఉప్పుచెక్క గొంతుక్కి అడ్డం పడినట్టుంది' అని చిలిపిగా నవ్వేసి, నీళ్ళు పట్టుకొని హాల్లో కొచ్చేను

మురళి, హాల్లో ఫోటోలవేపు చూస్తున్నాడు. మా పెళ్ళి ఫోటో ఒక మంచి ఎన్లార్జిమెంటు, దాని కిటూ అటూ నాదీ విశాలిదీ పెద్దపెద్ద బస్ట్ ఫొటోలూ, అన్నిట్లోకి ఈ మూడే ఆకర్షణీయంగా ఉంటాయి: వాటి వేపే చూస్తున్నాడతను.

"పిఠాపురంలో ఇంత మంచి ఫోటోగ్రాఫ ర్లున్నారుటోయ్!" అని పలకరించాడు మురళి తను ఇంతసేపూ ఫోటోగ్రఫీనే పరిశీలించి చూస్తున్నాడని నేననుకోవాలని కాబోలు!

"మంచినీళ్ళు తాగు." అన్నాను సమాధానం చెప్పకుండా.

"ఇక్కర్లేదు: నువ్వలా వెళ్ళగానే సర్దుకుంది" అంటూ నే నీళ్ళు తాగేశాడు: చిరునవ్వు తెచ్చుకుంటూ.

అతను ఇందాక హఠాత్తుగా ఒంగి, దగ్గడం ఎందుకో, ఇప్పుడు నీళ్ళు తాగుతూ నవ్వడం ఎందుకో, నాకు తెలుస్తున్నట్టుంది.

అతను ఇంకా నవ్వుతూ నేః—అది సరేకాని, వీళ్ళకి నువ్వెలా చిక్కడ్డావుశ్?" అన్నాడు.

అంటేశ్—వీళ్ళు నీ కెలా తగులుకున్నారు — అనాశ్ పాపం. మోసపోయావు మిత్రమా! అన్న జాలి ధ్వనించింది.

నాకు తెలిసిపోయింది. నా మిత్రుడు ఎడ్వెంచర్ చేసిన పెళ్ళి చూపుల్లోని కన్య ప్రస్తుతం మా 'విశాలి'గా, మా యింట్లో ఉంది!

దారుణం, దారుణం!

● ● ●

'సారీ! ఇలా అవుతుందనుకో లేదోయ్' అన్నాడు మురళి.

'అరె! నువ్వలా ఎందుకంటున్నావో నా కర్థం కావడం లేదు. ఇందులో ఎవరైనా విచారించవలసింది ఏముంది అసలు?' అన్నాను.

ఓ నిమిషం వూరుకొని "నేనేం అన్నానో నాకు గుర్తు రావడం లేదు..." అని తడుముకోసాగాడు మురళి.

ఇందాక ఆ సిగ్గుమాలిన ఉపాఖ్యాన క్రమంలో, తను పొరపాటున ఏదైనా అనరాని మాట లన్నాడా అని అతనిప్పుడు బాధపడుతున్నట్టుంది.

'నాకూ గుర్తులేదు...' అని నవ్వేసి, 'గనక నువ్వేదీ గుర్తు తెచ్చుకోడం మంచిదిగాదని నా ఉద్దేశం!...' అన్నాను.

మళ్ళీ కాసేపు ఆగాడు మురళి. 'ఎబౌ ఆల్. కొంత విచారించ వలసింది కూడా ఉందేమో అని' అన్నాడు.

'నా కలా అనిపించడం లేదు.'

'బాగా కట్నం యిచ్చేరా?'

'నథింగ్ డూయింగ్.'

'మరి, ఎలా జరిగింది? ఎక్కడో ఏదో పొరపాటు జరిగింది!'

'నేను పొరపా టనుకో లేదన్నానుగా!'

'ఆ విషయంలో నిన్ను నే నభినందించక తప్పదు.'

'నేనుకూడా నన్ను చాలాసార్లు అభినందించుకున్నాను. ఈ విషయంలో.'

'అఫ్‌కోర్స్. కొంతమంది జీవితంలో ఏ దెలా దొరికితే అలా తీసుకు ఆనందించగలుగుతారు... అదృష్టవంతులు'

నేను నవ్వాను. 'అలాకూడా అవలేదు... నువ్విది తెలుసుకోవడం నాకు చాలా సంతోషంగా ఉంది... నే నామెని చాలా పరీ

క్షలకి గరి గేసేను. అన్నిటికీ నిలబగిందని నీకు చెప్పడానికి గర్విస్తున్నాను—"

మురళి మాట్లాడలేదు.

చాలా సున్నితమైన విషయం, విచిత్రమైన సంఘటన. ఇన్ని సంవత్సరాల తరవాత వాళ్ళగురించి తన కప్పుడేర్పడిన భావం చెప్పడం పెద్దమనిషి తరహా కాదు. మిత్రుడింటికివెళ్ళి మిత్రుడి భార్య మీదా అత్తారిమీదా అభాండాలు వెయ్యడం నాగరికత కాదు. మిత్రుడి శ్రేయస్సుకోరి అతని చుట్టూ ఏదేనా కీడు వున్నప్పుడు చెప్పగోరడం సహజం. అన్నిటికిమించి పొద్దుటే తను చేసిన వ్యాఖ్యానాలు సమర్థించుకోవడం బహుశా అవసరమేమో: ప్రఖ్యాతి గల మనిషికి, అన్నమాట నిలబెట్టుకోడమే ముఖ్యావసరం కద!

అతని స్థితి అర్థంచేసుకోడానికి ప్రయత్నిస్తూ నేనూ మాట్లాడ లేదు.

నేను బి. టెక్. అయిన తర్వాత, ఎవరో పిఠాపురం షుగర్ ఫేక్టరీలో వేయించేరు, నా ఉద్యోగం. వీళ్ళ యింటికి యెదురుగా ఉండేవాణ్ణి. ఆ యింట్లో ఒక సంగీత విద్వాంసురాలు ఉండేది; ఆమె శిష్యురాలీమె. హిందూస్థానీ సంగీతమే ఈమె అభ్యసించేది. కర్ణాటకం అంతకు మునుపే కొద్దిగా వచ్చునుట. అంతకంటే హిందుస్థానీ సంగీతమే తన కిష్టమట. సూర్‌దాస్, భక్త మీరా, కబీర్ భజన్లు, ఠుమ్రీలు, ఇంకా కొద్దిగా — పారశీక కవులు రచించిన ఘజల్‌లు నేర్చుకుంది. మరీ మరీ పాడించి వినిపించేది, ఆ టీచరు.

నిష్‌దిన్ బర్‌సత్ నైన్ హమారే—జసోరే మన్ రామ్‌నామ్ సుఖ్‌దాయీ—జోతుమ్ తోడోపియా—చలో మన్ గంగా యమునా తీర్—కోయీ కహియొరె—ఇలాటివి కొన్ని—లాస్ట్ బట్ నాట్ లీస్ట్—శ్రీరామచంద్ర కృపాళ్ భజమన్ హరణ—నాకు కూడా పట్టుబడ్డాయి... అద్భుతంగా పాడుతుంది విశాలి.

అన్నీ చెప్పాను మురళికి ... "వెళ్ళియిపోయిన వెంటనే సంగీతం మరచిపోకుండా, సాధన చేసి, కృషిచేసి, మంచి అనుభవం సంపాదించింది... నువ్వు చెప్పిన గోమాలూ, ఆ అనాకారితనం— అవన్నీ నీ ఫేస్ ఇమాటనేసినో, లేక మీ చిన్నక్కయ్య ప్రభావమో అయివుండవచ్చు. ద్వేషించడంలో ఒకరి సహాయం చాలా సులువుగా అంగీకరిస్తాం... ఏదెలా వున్నా, నువ్వు అరగంటసేపు చూసి నిర్ణయించుకున్నావు; నేను ఆరునెల్ల కాలం చూసి నిశ్చయించుకున్నాను..." అని కూడా చెప్పేను.

"నాకన్న చాలా పీనాసివాళ్ళోయ్."

"నాకు వాళ్ళ డబ్బు కావలసొస్తేకద, ఆ సంగతి నన్ను బాధించడం!"

వాళ్ళచేత ఓ కచేరీ చేయించితే, "చాలా బావుంది; ఆనాడు నేను పొరపాటు పడ్డాను." అంటాడు మురళి, ఇప్పుడు. కాని అది నాకు అనవసరం ... అదలా వుంచి, నేనామెను పెళ్ళాడ్డంవల్ల కొంత్తైనా నష్టపోయానని, కనీసం యింతకన్నా అభివృద్ధిలో కొచ్చే ఛాన్సులు పోగొట్టుకున్నానని చెప్పడానికి కొంతసేపు తాపత్రయపడ్డాడు, మురళి. అతనికి నామీదున్న ప్రేమవల్లో, లేక మరేదైనా కారణం వుందో—

"వెళ్ళేనా మీ ఫ్రెండు?"

"ఆఁ. నిన్ను చాలా థేంక్ చేసేనని చెప్పమన్నాడు. వంటలు చాలా బావున్నాయట" అని నవ్వాను.

"ఈ మాత్రం దానికి మీ తోటి చెప్పిపంపడం ఒకటూ. మొహం ఎదట థాంక్సయినా చెప్పలేడా? మళ్ళీ అంత గొప్పవాడు!"

"చెప్పలేక పోడానికో కారణం వుందిలే."

"ఏమిటో?"

"నీకు తెలీదా—విశాలా?"

"నా కెలా తెలుస్తుందండీ?"

"నువ్వతన్ని గుర్తుపట్టలేదా!"

"ఏమో—ఎక్కడో ఓసారి చూసినట్టుంది."

"ఎక్కడో నువ్వతన్ని చూడ్డం కాదు. మా ఇంట్లోనే, పెళ్ళి చూపుల కొచ్చేడు. మీకు దూరపు బంధువేటగా!... వెంకట నర సయ్యగారని, వాళ్ళ నాన్నగారు రాజమండ్రిలో లాయరు..."

"ఆఁ. అతనా — ఇతను? అరెరె!" అంటూ విశాల కుర్చీ లోంచి సగం లేచింది. "వెళ్ళిపోయాడా—ఇంకా ఉన్నాడా?"

"వెళ్ళిపోయాడు బండెక్కించి కదా వచ్చేను!

"అర్రెర్రె. ఎంత పని జరిగిపోయిందండీ, నాలుగూ మొహాన దులిపేసేదాన్ని కదా! మీరైనా చెప్పేరు కారేమండీ?"

"నాకైనా ముందుగా తెలీదు. ఫోంచెసి లేచెక కొన్ని సంగతులు ఆరాతీసి మరీ చెప్పేడు"

అని అతను పొద్దుట కాకతాళీయంగా వాళ్ళ పెళ్ళిచూపులు ఉదంతం చెప్పడం గురించి తెలియజేశాను.

"ఔనౌను! ఆవేళ, ఇతనూ వీళ్ళక్కగారూ వచ్చేరు. నన్ను పాటపాడమని, హిందీబోధపడక, నేను సినిమా పాట పాడలేదని వేళాకోళం చేసేరు. సంసారంలోది - పాతాళభైరవిలోది పాడమని కూడా వచ్చిన మధ్యవర్తి సలహా యిచ్చేడు... వీళ్ళక్క గారులేదూ, ఆవిడ ఎన్ని పోకులు పోయిం దనుకున్నారు! భజన పాటలేనా, తత్వాలూ అవీ వచ్చా అంది. "పాటమాత్రం దివ్యంగా వుంది. ఈ పాటకి గ్రామఫోన్లు కొనడం మానెయ్యొచ్చు."అంటూ ఏమిటేమిటో వాగింది..."

"వీళ్ళింట్లో జరిగినన్ని ఘోరాలు మా బంధువుల్లో ఎక్కడా ఎరగం. పెద్దకోడల్ని - బయటుంటే ఆ టాకుపాకలో పడుకోబెట్టి,

అర్ధరాత్రి పూట సిప్పు పెట్టేశారు. ఆ మానవుడికి మళ్లీ ఎవరూ పిల్ల సివ్వలేదు ఇప్పటికీ అలా సన్యాసిబ్రతుకే అఘోరిస్తున్నాడు. రెండో కోడలు వీళ్ళ బాధ భరించలేక కరసనాయిలు పోసుకొని అంటించేసు కుంది. స్టవ్ పేలిందని కమ్మేశారు. మెడిసిన్‌లో పని చేస్తూ ఎవరో ఒక అరవామెని రెండో పెళ్ళి చేసుకున్నాడు... ఆ తరవాత వాళ్ళింటికి పిల్లనిస్తాం అంటూ బంధువుల్లోగాని, తెలిసిన వాళ్ళలో గాని ఎవరైనా వెళ్ళగా ఎవరూ చూడలేదు, వినలేదు... చూడరాదూ అయ్యో! ఇప్పటికీ ఘోటక బ్రహ్మచారిగా ఉన్నాడు. మీకంటే ఓ యేడాది పెద్దమో మళ్ళీను! అంతా ఆడపెత్తనం. మంగలి బాజా... మళ్ళీ అందరికీ ఒంకలు పెట్టడమే!

"నాకు 'దారుణం' అని నిక్‌నేమ్ పెట్టేరండీ: వీళ్ళక్కయ్యా ఇతనూ కలిసి! నే నారోజున పాడిన కీర్తనలో-దారుణం - అని ఓ ముక్క వచ్చిందిట: ఆ పేరు బంధువుల్లో ప్రచారం చేసేరు. నేను సంగీతాన్ని ఖూనీ చేస్తున్నానుట: దారుణంగా నుట! — అయ్యొయ్యో, ఎంత పని జరిగిపోయిందండీ. ఛాన్సుపోయింది!—"

"ఏమిటదీ?"

"ఇతనికి సన్మానం చేస్తారంటూ నాలుగురోజులనాడు గోవింద రావుగారమ్మాయి ఇతను రాసిన పాటలు పట్టుకొచ్చి వరసలు కట్టమంది, చాలా బావున్నాయని మెచ్చుకున్నాట్టగా, సభలో!— పది నిమిషాలు ముందుగా చెప్పేరుకాదు ఆయనే యీయనని,- తెల్చి పారేద్దును: సంగీతాన్ని ఖూనీ చేస్తున్నానో ఇంకేం చేస్తున్నానో!"

"నువ్వా, ఆ వరసలు కట్టింది: నాతో చెప్పనేలేదే!"

"ఏం పెద్ద చెప్పేదుందీ?-అరెరె: చెయ్యిదాటి పోయిందండీ!"

"ఏమీ దాటిపోలేదు - గోవిందరావుగారు ఆ అమ్మాయిని అతనికిచ్చి పెళ్ళిచేస్తారుట. అప్పుడెలాగా నిన్ను పిలుస్తారు: అప్పుడు చెబుదువుగాని!"

విశాలి నా జోక్‌కి నవ్వలేదు... "ఛీఛీ - యితనికా? ఎత్తి కాలు ఎంగిలాకుమీద వేసినట్టు ఇతని కివ్వడమేమిటండీ, బంగారం లాంటి పిల్లని!"

"అబ్బబ్బా. ఇది బాగులేదు విశాలా. మీ రిద్దరూ ఒకర్నొకరు చిన్న పిల్లల కంటే సిల్లీగా ద్వేషించుకుంటున్నారు! అలగా జనం కంటె దారుణంగా దూషించుకుంటున్నారు. మీరే ఒకర్నొకరు పెళ్ళాడితే ఇద్దరూ ఇద్దరి తప్పుల్నీ క్షమించి—"

"ఛీ! నేనా?"

"అబ్బే. అలాక్కాదు. అనుకోడానికేం. పెళ్ళి చూపుల దాకా వచ్చింది కదా. పెళ్ళి చేసుకున్నారే, అనుకో. ఇలా మాట్లాడుతారా, ఒకర్ని గురించొకరు?"

"ఏమో; నే నతన్ని పెళ్ళాడి ఉండేదాన్ని కాదు!"

"అది ఇప్పటిమాట! — వాళ్ళ దౌష్ట్యాన్ని ఎత్తిపొడుస్తున్న నీకు, వాటికి కారణాలు కూడా తెలుసుండేవి; అప్పుడు—"

"ఛీ ఛీ—వాళ్ళందరూ..." విశాలి పళ్ళు బిగించింది.

"ఆ మాత్రం అతను కూడా అన్నాడులే. మీరు పినాసి వాళ్ళుట; మీ పెద్దక్క అలాగట; చిన్నక్క ఇలాగట! — ఇలా చెప్పుకుంటూపోతే కాలం చాలదు!—మీ రిద్దరూ నాకు కావాల్సిన వాళ్ళే. ఇలా అయితే నే నెవర్ని సమర్థించడం?"

"నిజమైన విలువ ఎవరిదైతే వార్ని!"

"నిజమైన విలువ యిద్దర్లోనూ ఉంది. అదంతా ఇప్పుడెందుకు గానీ, ఏదీ వక్కసారి ఆ కీర్తన—దారుణం!"

"మీరు మీ ఫ్రెండూ ఎగతాళి చేస్తే మాత్రం ఆ కీర్తన

విలువ మాసిపోతుందను కుంటున్నారా ? దానికేమండీ. రత్నం లాటి కీర్తన ! శబ్దం, అర్థంకూడా మంచివి !" అని లేచింది విశాల.

శ్రీ రామచంద్ర కృపాళ్ భజమన్
హారణ భవభయ దారుణం
నవకంజలోచన కంజ ముఖకర
కంజపద కంజారుణం

అని మెత్తగా—కమ్మగా గానంచేస్తూ విశాలి ఇంట్లో ఏదో పని చూసుకోసాగింది.